

27

**NEDERLANDS PROEFSTATION VOOR STROVERWERKING
TE GRONINGEN**

Voordracht in Kamp Henrik bij Drachten, gehouden

11 Juli 1946

door

Ir. E.L. Ritman.

2285654

Voordracht in Kamp Hemrik bij Drachten, gehouden 11 Juli 1946.

1. Gebeurtenis sinds Maart: enige millicoenen tonnen stro gegroeid.
2. Wat is daar gebeurd? Een zaadje is gekiemd in de warme grond en heeft een paar blaadjes boven de aardkluiten uitgeduwd, deze zijn groen geworden en hebben geademd. Het kiempje heeft worteltjes in de bodem gedreven en de worteltjes zijn gaan drinken en de blaadjes zijn gaan ademen. Zo ontstond de mogelijkheid, dat een zeer gecompliceerd chemisch proces ging verlopen, de z.g. assimilatie.
Koolzuur en water gingen onder invloed van het zonlicht reageren en vormden in water oplosbare stoffen. Aldus gevormde oplossingen kwamen terecht in cellen, waar de feitelijke groeireacties plaats vonden: lengte groei, waardoor de cellen in afmeting toenamen en diktegroei, waardoor de celwanden dikker werden.
Het leven, dat ondoorgrondelijke mysterie, heeft dat groeiproces geleid en er zijn stengels, bladeren, aren en in die aren de korrels gegroeid.
3. En nu, nu golven de akkers en hier en daar rijden de maaimachines, de zichtmachines zoals men hier zegt in de goudgele wintergerst en het stoppelveld draagt zijn last van een rijke oogst; de gerst staat aan hok.

Straks volgen de rogge, de haver, de wintertarwe, de zomergerst en de zomertarwe en dan is het alweer heffst.

4. En dan? dan wordt de oogst gedorsen, nadat de schoven enige maanden in de schuren, in het gauw, zoals dat hier heet, af, zoals in Drente, in de bulten heeft gelegen.
De dorsmachine slaat de korrels uit de aren, blaast de korrels schoon en aan de ene kant komen de zakken met graankorrels, aan de andere een hele hoop kaf. Maar achter uit de machine komt het stro. Zou men ook dat op een losse hoop gooien, dan zou dat een berg zo groot als de hele boerderij worden. Het stro wordt dan ook in een pers tot pakken geperst, per stuk ongeveer $\frac{1}{4}$ m³ groot en met een gewicht van 55 kg gemiddeld. De pakken worden in fatsoen gehouden met 2 staaldraden en zijn stevig genoeg om gestapeld te worden. In de loop van herfst en winter krijgt aldus iedere boerderij zijn eigen stropakket of "bult" zoals dat hier heet.
5. En dan? dan moet de boer maar zien, dat hij met dat stro iets doet, want zoals het daar staat heeft het hem al flink wat geld gekost. Een deel van de kosten berekend vanaf de oogst, brengt hij op rekening van de graankorrels, maar het staaldraad het persen, het stapelen der balen, dat heeft het hem toch gekost. Momenteel misschien wel $\frac{1}{2}$ à 1 gulden per pak.

En van iedere hectare komen circa 70 stropakketten, d.w.z. voor iedere hectare bebouwde graanakker moet de boer ongeveer f 50,-- betalen om het stro daarvan netjes in een bult te krijgen. En 10 hectare graan-gewas is voor een Groningse boer niet veel. Daar staat dan dus een onkostenpost van f 500,-- en wat moet hij daarmee?

Als hij het buiten laat staan gaat het rotten, de draden roesten door, de pakken vallen uit elkaar en van die f 500,-- blijft een vieze rottende hoop over, die alleen nog maar geld kost om die weg te werken bij het dempen van een sloot of wat ook.

6. Zie hier een vraagstuk en als iedere bouwboer alléén was en bleef, dan zou er enorm veel stro verrotten, maar só is het niet gelukkig. Wij mensen leven met elkaar en al is er een dreigende zegswijze, dat de een zijn dood de ander zijn brood is, veel meer kracht schuilt er

in de ervaring, dat een mens van broed alleen niet zal leven. En daarin schuilt de oplossing van dit vraagstuk.

7. De mensen drinken melk bij hun brood en al is het voor ons Nederlanders op dit ogenblik nuttiger om kaas en boter te verkopen, toch mag men zeggen, dat bij brood ook kaas en boter horen.

En dat leveren ons per slot de koeien en die moeten 's winsters op stal en daar verbruiken ze stro om op te staan, zowel als om te eten en dat alles geeft mest, welke weer op de akker wordt gebracht.

En in ons land ziet men dan ook enorme strotransporten van de landbouwgebieden naar de veehouderijgebieden gaan, b.v. van Groningen naar Friesland van de Wieringermeer en de Haarlemmermeer naar grote weidestrecken in Noord- en Zuid Holland. In Brabant en Gelderland daarentegen ziet men zulke transporten veel minder, omdat daar op iedere boerderij zoveel vee is, dat dat het eigen stro op kan nemen.

verwarmd

Ook de tuinbouw gebruikt heel wat stro door dit b.v. in de vorm van z.g. brocimest onder de zaadbedden te brengen waardoor deze bedden worden verwarmd. Hiermede wordt enorm veel stro nuttig verbruikt en in de prijzen voor vlees, kaas, boter, melk enz. zit altijd een klein bedrag, dat de bouwboer toekomt als vergoeding van die f 50,-- , welke hij per H.A. voor de strowinning heeft moeten uitgeven.

8. Maar, dat is niet genoeg. Er blijft ondanks dit stro over. De mensen moeten dus ook op een andere manier de boer helpen om die onkosten, welke hij voor zijn stro heeft gemaakt, te vergoeden.

Hoe?

Wel ik zei U reeds: bij brood alléén zal de mens niet leven, ook bij brood en boter en vlees niet; de mensen hebben andere behoeften. De mensen moeten zich kleden, ze moeten een dak boven het hoofd hebben, ze moeten het werk van hun handen kunnen inpakken en verzenden en tenslotte als ware betekenis van de spreuk dat de mens bij brood alléén niet zal leven: wij mensen hebben geestelijke behoeften. Wij willen denken en spreken, wij willen de gedachten van onszelf en anderen vasthouden, wij hebben dus papier nodig.

Bij deze opsomming wil ik het laten en ik zal U iets vertellen over de wijze waarop in de loop der jaren graanstro meer en meer is gebruikt geworden om aan die behoeften te voldoen. Daartoe groepeer ik ze in drie hoofdgroepen.

- 1e. stro als zodanig
- 2e. de strovezels
- 3e. de chemische strobestanddelen.